

Lemaradó Magyarország – Mi vezetett ide?

„Lemaradó Magyarország. Az eurómutatókban megelőz bennünket minden más új uniós tag” – szalagcímben tudatja a gazdasági elemzők következtetéseit a napi sajtó (Népszabadság, 2007. március 13.).

Mi vezetett ide? Mi az oka annak, hogy az 1990-ben még a térségben élvonalos magyar gazdaság 2007-re már a sor végére került? A rendszerváltás „ennyibe került”? A rendszerváltó politikusok személyi hibái, hozzá nem értése, tévedései, a politika általános elhatalmasodása vagy Magyarország földrajzi helyzetének, humán erőforrásainak adottságai okozták lemaradásunkat? Vagy netán a „puba diktatúra” hatékonyabb politikai rendszer a magyar társadalom teljesítőképessége szempontjából, mint a liberális demokrácia? – záporoznak a kérdések a történész felé.

Kérdések, hozzáfűzött megjegyzések kíséretében: hagyjanak bennünket békén azzal, hogy a mindenkori kormány kritikája a mindenkori ellenzék malmára hajtja a vizet. Ezt hallgattuk az '50-es években is – így az idősebbek. Ezzel fojtották el a kritikát! Régi módszerek! A politikusok egyszerűen nem mondanak igazat – így tovább. Lehet, nem is hazudnak, csak egyszerűen nem értenek hozzá. Kezdetben elhittük, először a választásokon, hogy ezermilliárddal lehet politikai elhatározásból javítani a beruházás, a fogyasztás mutatóján. Ma már egyik félnek sem hiszünk, annál is inkább, mert amelyik fél betartotta ígéretét (2002-ben a szociálliberális koalíció), az tönkretette az államháztartást. Egy ideig hittük, hogy „dübörög a gazdaság” – azután egy év múlva elismerték ugyanazok, akik ezt állították, hogy „hazudtak”. Sőt, elbittük, hogy az egyik gazdasági bajunk: a Magyar Nemzeti Bank elnöke „konzervatív-ellenzéki” elkötelezett ember, aki mesterségesen magasán tartja a forintárfolyamot, s ezzel elriasztja a külföldi tőkét. (És hátráltatja a kormány liberális gazdaságpolitikáját.) Azután most kiderült, hogy ez az állítás is csak rosszindulatú propaganda volt: immáron új – konzervatívnak egyáltalán nem nevezhető – elnök áll a nemzeti pénzintézet élén, és a forintárfolyam magasabb, mint bármikor. – A baloldali politikusok annak idején ellenzékiből bírálták a konzervatív kormányt, hogy ún. PPP-módszerrel – a magántőke bevonásával – szervez nagy, politikailag is mutogatható építkezéseket. Pedig – mondották jogosan – a PPP-módszer gyakorlatilag évtizedekre előre eladósítja az államháztartást, tehát megfosztja a költségvetési eszközöktől a következő generációt. Most pedig eszeveszett PPP-programokat valósít meg a szociálliberális kormányzat. Már nem a politikusoktól kérdezzünk, hanem történészekről – mondják tanítványaink, barátaink.

Nincs pontos válaszunk. Morgunk: baráti társaságban két éve mondják közgazdász barátaink – egymás mellett ülve volt konzervatív és szociálliberális kormánytagok – egyetértően: 2000-től baj van, 2002-től nagy baj, 2004-től csőd fenyeget. De a választ mi, történészek csak a hozzáértő közgazdász kollégákkal közösen kísérelhetjük meg.

Ezért kértük fel akadémikusaink közül Kádár Bélát (volt miniszter), Török Ádámot (az MTA Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya elnöke), Stark Antal egyetemi tanárt (volt államtitkár), hogy a „rendszerváltás és gazdaság” témakörben cikkeket készítsenek. A három szerző írásait folyamatosan közöljük a História, illetve az Ezredforduló hasábjain.

Tartalom – képekben

Lásd cikkünket
a 3. oldalon!

Lásd cikkünket a 8. oldalon!

Lásd cikkünket a 19. oldalon!

Kazár Emese rekonstrukciós rajza.
A National Geographic Magyarország engedélyével

Lásd cikkünket a 24. oldalon!

Lásd cikkünket a 29. oldalon!

G.